

Студент 4 курсу
факультету обліку та аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Анотація. Розглянуто сутність та особливості аналізу діяльності бюджетних установ. Уточнено теоретичні засади аналізу, а саме мету, завдання, перелік методів і прийомів аналізу діяльності бюджетних установ.

Аннотация. Рассмотрены сущность и особенности анализа деятельности бюджетных учреждений. Уточнены теоретические основы анализа, а именно цели, задачи, перечень методов и приемов анализа деятельности бюджетных учреждений.

Annotation. The essence and characteristics analysis of budget institutions. Specified theoretical framework of analysis, namely the purpose, objectives, methods and techniques for the analysis of budgetary institutions.

Ключові слова: бюджетна установа, методика, державний сектор, бюджетні кошти, дохід, економічна діяльність, фінансування, кошторис, господарська діяльність, невиробнича сфера, загальний фонд, спеціальний фонд, показники.

Поняття Реформування економіки України, її нормативно-законодавчої бази, через перегляд сформованих підходів до визначення цілей обумовило необхідність систематизації та вдосконалення методів мобілізації та ефективного використання бюджетних ресурсів, зумовлює удосконалення механізмів управління бюджетними установами. Суб'єкти господарювання бюджетної сфери задовольняють соціальні, культурні та інші потреби суспільства шляхом фінансування їх діяльності за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, які надаються їм безповоротно, тому виникає об'єктивна необхідність ефективного управління рухом бюджетних коштів та майна, придбаного за їхній рахунок.

Складність проведення аналізу господарської діяльності цих організацій полягає у відсутності загальної методики визначення показників, у різноспрямованості та специфікації економічної діяльності, розмірах організацій, недосконалості законодавчої бази України та недоступності статистичних даних. Цій проблемі приділяли увагу такі вчені як: Юрій С. І., Александров В. Т., Дем'янишин В. Г., Атамас П. Й., Якутка А. М., Шелепов А. П., Буздуган Я. М., Опарін В. М., Лемішовський В. І., Свірко С. В. та ін. Метою їх дослідження є уточнення теоретичних засад аналізу діяльності бюджетних установ.

Ефективність управлінських рішень досягається лише при чіткому плануванні, раціональній організації системи бухгалтерського обліку, оперативному контролі та здійсненні факторного аналізу, що забезпечить цільове та ефективне використання бюджетних коштів. Ці питання набирають більшої значущості при наближенні національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів обліку та звітності, вдосконалення нормативної та законодавчої бази, реформування та реорганізації виробничо-господарських процесів.

Бюджетні установи є первинною ланкою галузей невиробничої сфери, де щоденно відбуваються численні господарські операції, що вносять зміни до складу та розміщення господарських засобів і джерел їх утворення, використання яких потребує ретельного контролю.

Органи державного сектору – це суб'єкти господарювання, що використовують в своїй діяльності державне майно або щодо діяльності яких держава має право вирішального впливу [1].

Залежно від функцій, які вони виконують, органи державного сектору поділяються на групи, що показані на рис. 1.

Рис. 1. Класифікація органів державного сектору за функціями, що ними виконуються

Фінансово-господарська діяльність бюджетних установ характеризується низкою особливостей, які впливають на методику й організацію господарської діяльності цих установ (рис. 2).

Рис. 2. Особливості господарської діяльності бюджетних установ

Метою діяльності бюджетних установ є не отримання прибутку, а надання нематеріальних послуг; нематеріальні послуги, що їх надають бюджетні установи, на відміну від будь-якої готової продукції, не є носіями матеріальної субстанції та не оприбутковуються на склад. Об'єктами аналізу діяльності бюджетних установ є господарські засоби за складом і розміщенням, за джерелами їх формування і призначенням у процесі невиробничого споживання.

Основним завданням аналізу є повне і своєчасне відображення фінансово-господарських операцій з використання бюджетних коштів відповідно до їхнього цільового призначення та визначення впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на отримання та використання фінансових результатів бюджетних установ. Вирішення цього завдання передбачає деталізацію доходів та витрат бюджетних установ, вивчення та розрахунок основних показників їх господарської діяльності шляхом визначення бюджетної класифікації, визначення призначення та змісту доходів та витрат, через ознайомлення з формуванням кошторису бюджетних установ та дослідженням основних принципів та порядком їх фінансування.

Аналіз діяльності бюджетних установ проводиться в декілька етапів, серед яких необхідно виділити [2]:

- загальний аналіз діяльності бюджетних установ та визначення її особливостей;
- аналіз джерел фінансування бюджетних установ, визначення величини дефіциту або профіциту та факторів, що його викликали;
- характеристика та систематизація показників балансу, визначення структурних зрушень;
- аналіз результатів використання кошторису доходів та витрат бюджетних установ.

В процесі аналізу господарської діяльності бюджетних установ, використовують сукупність наукових методів пізнання соціально-економічних процесів і явищ, серед яких можна виділити методи наукового узагальнення, порівняння, системного аналізу (застосовуються при обґрунтуванні необхідності поєднання соціальних, специфічних і економічних заходів із метою ефективної організації державної системи й підвищення якості послуг, що надаються організаціями); економіко-математичні методи (застосовуються при розробці моделей аналізу кошторисних витрат установи, аналізу надання послуг, аналізу накладних витрат на одиницю послуги); методи технічного, графічного, порівняльного, статистичного аналізу (використовуються при розробці пропозицій щодо планування послуг та при обґрунтуванні стратегії ефективного управління організацією).

Усі методичні прийоми, що застосовуються в аналізі діяльності бюджетних установ, відображають рух інформаційних потоків у системі управління ними. Теоретичні засади аналізу діяльності бюджетних установ знайшли відображення на рис. 3.

Рис. 3 Теоретичні засади аналізу діяльності бюджетних установ

Науковими результатами даного дослідження є уточнення теоретичних засад аналізу діяльності бюджетних установ. У перспективі вдосконалення методично-понятійного апарату аналізу господарської діяльності бюджетних установ дозволить визначити основні, узагальнюючі та специфічні показники, що характеризують та/або притаманні цим організаціям.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Антологія бюджетного механізму : монографія / под ред. С. І. Юрія, В. Г. Демянишина, Я. М. Буздугана. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 250 с. 2. Александров В. Т. Планування, облік, звітність, контроль у бюджетних установах : навч. посібн. / В. Т. Александров. – К. : АВТ лтд, 2004. – 387 с. 3. Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затверджена наказом Державного казначейства України від 25.11.2008 р. № 495 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 8. 4. Основи обліку в бюджетних установах : підручник / П. Й. Атамас, А. П. Шелепов, А. М. Якутка. – Центр навч. літ. – К., 2005. – 288 с. 5. Свірко С. В. Бухгалтерський облік в бюджетних установах: методологія організації та / С. В. Свірко. – К. : КНЕУ, 2006. – 244 с. 6. Опарін В. М. Бюджетна система : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / В. М. Опарін, В. І. Малько, С. Я. Кондратюк. – К. : КНЕУ, 2000. – 208 с. 7. Бюджетні установи: Бухгалтерський облік та оподаткування : навч. посібн. / за ред. В. Лемішевського. – Львів : Вид. "Інтелект-Захід", 2008. – 1119 с.